

Portræt af Jens Erik Sørensen

To læger - to verdener

Skyg en alumne

KAMPEN OM TIDEN

AUGUSTUS er Aarhus Universitets alumnemagasin. Det indeholder nyheder og informationer til kandidater, bachelorer, medarbejdere, samarbejdspartnere og andre interesserede. »Alumne« er en betegnelse, som universiteter rundt om i verden bruger om deres tidligere studerende. AUGustus er en sammentrækning af AU for Aarhus Universitet og gustus (latin), som betyder smagsprøve. Deraf navnet AUGustus.

INDHOLD

NR.2 SEPTEMBER 2013

FORSIDEFOTO: GETTY IMAGES

UDGIVER

Aarhus Universitet
Nordre Ringgade 1, 8000 Aarhus C
E-mail: augustus@au.dk
Hjemmeside: www.au.dk/augustus

ANSVARSHAVENDE REDAKTØR

Bjerg Tulinus

REDAKTØRER

Ida Hammerich Nielson
Peder Holm-Pedersen

KORREKTUR

Marie Lauritzen

LAYOUT

Astrid Friis Reitzel

ABONNEMENT

Hvis du er alumne fra AU, kan du ændre dit abonnement på www.gerda.au.dk. Hvis du ikke allerede har en profil i alumnenetværket, er det nemt og hurtigt at oprette en, og du får samtidig også adgang til mange andre tilbud til AU's alumner. Du kan også læse AUGustus som e-magasin på www.au.dk/augustus.
Abonnement: alumni@au.dk

PRODUKTION

vahle*nikolaisen

OPLAG

65.200 stk.

ISSN

1603-8193

Gengivelse af AUGustus er tilladt ifølge de gældende Copydan-aftaler.

6

ALUMNEPORTRÆT: Jeg møder mig selv i kunsten

Da tiden gik i ring

I antikke og førmoderne samfund var tiden lig med en række af tilbagevendende begivenheder. Tilværelsen var især præget af naturens gentagne sæsoner og derfor styret af en helt anden rytme end i dag.

To læger - to verdener

Mød Lene og Reimar Thomsen, der begge har læst medicin og arbejder som henholdsvis praktiserende læge og forsker. Og er gift med hinanden.

35

Kampen om tiden

Den er kostbar, og vi vil gerne have mere af den. Tiden er blevet en helt central ressource, som vi kæmper om, sparer på og organiserer efter bedste evne. Det skyldes blandt andet et krav om at være i evig udvikling, siger filosof.

12

Leder 5

Alumneportræt: Jens Erik Sørensen 6

TEMA: KAMPEN OM TIDEN

Kampen om tiden 12

Lean: Kampen mod tidsspilde 14

Brug din tid rigtigt 15

Tiden sætter spor 16

De første stjerner 18

Et kort liv 20

Da tiden gik i ring 22

Urhistorien 26

Relativitetsteorien 28

Vores tid går ikke i takt 30

Om tidstyre og tidslommer 33

ALUMNESTOF

To læger - to verdener 35

I Frankrig smækker de med døren 40

Skyg en anden alumne på job 42

AU retrospektivt 44

Forskerkommentar
Pia Cort
 lektor i læring,
 didaktik og uddannelse

»Tid er ikke kun penge, men levet liv og pauser og overgange er vigtige for og i det levede liv. Så lad os skabe flere tidslommer for de unge og bryde tidstyranniet.«

33

Pernille Borch Petersen
Tore Tvarnø Lind
Hanna Lassen
Rune Frederiksen
Bodil Due
Peter Thielst
Mogens Pelt
Karsten Fledelius
Morten Brink Iwersen
Leif Erik Vaag
John Lund
Ivar Gjørup
Kasper Holten
Merete Pryds Helle
Torben Weirup
Andreas Rude
Rigmor Kappel Schmidt
Lone Theils
Michael Skovmand
Kristian Ditlev Jensen
Tore Rye Andersen
Susanne Madsen
Martin Krasnik
Uffe Østergård
Tonny Vorm
Martin Tønner
Morten Bruun
Regner Hansen
Kasper Christiansen
Boris Boll-Johansen
Robin Engelhardt
Hans Carl Finsen
Henriette Harris
Hans Hauge
Troels Heeger
Jesper Vind
Kasper Green Krejberg
Bo Tao Michaëlis
Stig Yding Sørensen
Peter Tudvad
Anne Mette Lundtofte
Lars Movin
Anders Troelsen
Maiken Derno
Niels Lan Doky
Asger Liebst
Niels Lillelund
Stéphanie Surrugue
Ulla Gjedde Palmgren
Dan Tschernia
Kristian Hvidt
Aase Nørrung
Frits Andersen
Peter Brandes
Helle Solvang
Vagn Lyhne
Steen Bo Frandsen
Maria Fabricius Hansen
Peter Mandal Hansen
Thomas Harder
Mogens Nykjær
Karl Aage Rasmussen
Nils Schou
Gert Sørensen
Alfredo Tesio
Karen Slej
Jesper Storgaard Jensen
Jon Kyst
Kjeld Bjørnager
Karin Hilmer Pedersen
Per Dalgård
Rikke Helms
Torben Heuer
Andreas Trier Mørch
Christian Gottlieb
Svetlana Wolder
Troels Andersen
Jan Jakob Floryan
Katti Hoflin
Karen Klitgaard Povlsen
Drude Dahlerup
Henrik Andersen
Allis Helleland
Margrethe Floryan
Thomas Heine
Luna Christofi
Svend Rybner
Peter Wessel
Bo Kampmann Walther
Torben Madsen
Martin Zerlang
Johan Vardrup
Astid Rasmussen

videverden

athen

videverden

Forfattere, kunstnere og videnskabsfolk fører dig dybt ind i deres passion for en storby

london

videverden

skt.
peters
borg

videverden

berlin

videverden

rom

videverden

stock
holm

videverden

paris

videverden

madrid

videverden

barce
lona

videverden

new
york

videverden

”små guldgruber”

★★★★★ Jørgen Johansen, Berlingske

”fremragende guideserie”

Søren Hindsholm, Kristeligt Dagblad

”en indlysende rigtig idé”

Jes Stein Pedersen, Politiken

”en rejsebog til hovedet”

Heidi Laura, Weekendavisen

Et universitet skal ikke kun følge med tiden

ORD · REKTOR BRIAN BECH NIELSEN
BILLEDE · JESPER RAIS

Med en baggrund som fysiker kan det kræve en kraftanstrengelse at forholde sig til begrebet »tid« uden straks at ty til store forskere som for eksempel Albert Einstein.

Dén tilbøjelighed er ikke lige praktisk i alle sammenhænge. Men som rektor er det nu værdifuldt at have blik for, at tiden er en relativ størrelse.

Et universitet arbejder nemlig med forskellige tidsperspektiver. Det er ikke nok at reagere på aktuelle samfundsstrømninger – vi skal i lige så høj grad skabe nye strømninger. Universiteter skal ikke kun have en dyb forståelse af fortiden og nutiden – vi skal også have modet og evnen til at tage ansvar for fremtiden ved ustandselig at udforske ukendte territorier og blottlægge nye muligheder. Med andre ord skal et universitet ikke kun følge med tiden – vi skal også være foran tiden.

I de senere år er der kommet større fokus på, hvordan universiteterne bidrager til samfundet. Politikere og offentlighed er i stigende grad blevet interesseret i, hvordan forskning og uddannelse konkret omsættes til nye stillinger og nye teknologier.

Der er ingen tvivl om, at univer-

siteter skal evne at sætte forskningen i spil i samarbejde med både myndigheder og virksomheder. Og at det sommetider skal gennemføres inden for relativ kort tid. Det kan vi heldigvis på Aarhus Universitet. Et godt eksempel er projektet »Genvej til Ny Viden«, hvor regionale virksomheder er blevet koblet sammen med forskere, som har hjulpet med konkrete innovationsprojekter, der giver resultater på bundlinjen.

En afgørende forudsætning for at kunne indgå smidigt i den slags samarbejde er imidlertid den dybtgående grundforskning, som har et helt andet tidsperspektiv. Det er her, grænserne for vores viden udfordres og nedbrydes, og hvor nye vækstpotentialer afdækkes.

Her taler jeg vel at mærke ikke kun om økonomisk vækst, men også om væksten i indsigt i natur, kultur og samfund. Det er muligt, at man ikke umiddelbart kan måle en økonomisk effekt af den banebrydende lærebog, som en forsker skriver efter årtiers fokuserede studier. Men vi skal ikke begå den fejl at gøre alt op i kroner, ører, timer og minutter, for så mister universitetet forbindelsen til selve dets sjæl. Den evige søgen

efter viden er en del af universitetets dna.

Dette er vigtigt ikke mindst på uddannelsesområdet. Forskningsbaseret uddannelse af fagligt stærke kandidater er universitetets vigtigste opgave, og også her skal findes en balance mellem nutidsudfordringer og fremtidsperspektiver.

Uddannelserne skal løbende reagere på arbejdsmarkedets udvikling. Men hvis kandidaterne for alvor skal styrke og forny samfundet, så skal de have redskaber og kompetencer, som sætter dem i stand til at tilpasse sig de foranderlige krav, der møder dem i løbet af hele arbejdslivet.

Med disse ord – og næsten uden at nævne Einstein – håber jeg, at I vil tage jer tid til at opleve AUGUSTUS og blive klogere på, hvorfor vi er så optaget af tiden.

Dog kan jeg ikke dy mig for frit at citere Einsteins egen humoristiske forklaring på tidens relative natur:

»Sæt din hånd på en kogeplade i et minut, og det føles som en evighed. Sæt dig med den eneste ene i en evighed, og det føles som et minut. Se, det er relativitet.«

Jeg møder mig selv i kunsten

KUNSTEN KAN VÆLTE DIG BAGOVER. DET OPLEVEDE DEN UNGE ELEKTRIKER JENS ERIK SØRENSEN PÅ SIN EGEN KROP OG SKIFTEDE SPOR TIL KUNSTHISTORIE PÅ AARHUS UNIVERSITET. SIDEN HAR HAN BRÆNDT FOR AT FORMIDLE KUNSTEN TIL ANDRE.

DIREKTØREN FOR AROS, JENS ERIK SØRENSEN, ER ÅRETS ÆRESALUMNE 2013.

ORD · IDA HAMMERICH NIELSON
BILLEDER · LARS KRUSE

Nu er det slut.

Jens Erik Sørensen kigger fortvivlet frem for sig.

Slut.

Året er 1975, og den unge kunsthistoriestuderende har netop modtaget den skriftlige eksamensopgave i faget æstetik. Eksamensteksten er på italiensk. Jens Erik Sørensen kan ikke italiensk. Der havde ganske vist været et frivilligt kursus i sproget, men det havde han ikke taget. Han var jo bare interesseret i kunst.

»Jeg tænkte: Så gik den ikke længere for dig, Jens Erik. Du klarede to år på kunsthistorie, og så ramte du muren, din lille tumpe. Proletardrengen fra Aalborg kunne alligevel ikke klare det akademiske.«

Jens Erik Sørensen havde gjort alt for at ligne en akademiker. Han var iført cowboytøj fra top til tå, hans skæg var stort og busket, og hans mørke hår var endelig blevet skulderlangt. Alt det til ingen nytte.

Men så sker der pludselig noget. Jens Erik Sørensen beslutter sig for at tage kampen op. Han kigger ned i teksten igen for at se, om der overhovedet er ét eneste ord, han kan tyde. Det er der. Han genkender ordene »natur« og »renæssancen« og skriver herefter, hvad han ved om renæssancens natursyn. En måned efter falder dommen.

»Jeg fik 9! 9!« udbryder Jens Erik Sørensen, stadig overrasket over udfaldet.

»Og siden er det gået meget godt,« konstaterer AROS-direktøren i sit kontor på toppen af sit livsværk,

lige under Olafur Eliassons spektakulære værk »Your Rainbow Panorama«.

Skægget er væk, det lange, mørke hår er blevet kort og gråt, og cowboytøjet er erstattet af en lyseblå skjorte og en blød, mørkeblå habitjakke. Jens Erik Sørensen sidder uroligt i stolen og fægter med armene, mens han ivrigt fortæller om sit liv.

TRÆT AF SIT LIV

Den 67-årige kunsthistoriker voksede op hos sin mormor i et arbejderkvarter i Aalborg. Pengene var små, og en gang om måneden tog mormoren Jens Erik i hånden og gik ned på socialkontoret, hvor hun fik 50 kroner. Jens Erik Sørensen mindes besøgene som noget godt, for han

Mr. ARoS

Jens Erik Sørensen havde netop sat sig til rette i direktørstolen på det daværende Aarhus Kunstmuseum i 1984, da borgmester Thorkild Simonsen kom på besøg med en vigtig besked. Den unge museumsdirektør skulle sørge for, at Aarhus fik et nyt kunstmuseum.

»Jeg svævede hjem. Det var en stor drøm at få lov til at skabe et museum fra bunden,« siger Jens Erik Sørensen.

De næste 20 år brugte han på – ved siden af sit direktørarbejde – at planlægge et nyt, storstilet dansk museum med kunst i international klasse, som skulle ligge midt i Aarhus. Det blev til det 10 etager høje, arkitektonisk prangende museum ARoS, som åbnede i april 2004.

Det er siden blevet til et væld af spektakulære udstillinger, som har skabt opmærksomhed både nationalt og internationalt. På ARoS har man blandt meget andet kunnet opleve Michael Kvium, Asger Jorn, Bill Viola, Mariko Mori og Edvard Munch. Sidstnævnte udstilling tiltrak et rekordstort publikum på 280.000 mennesker. Jens Erik Sørensen har også stået bag en kontroversiel, men meget velbesøgt udstilling med racerbiler og den nærmest folkevandringskabende skulpturudstilling langs Aarhus Bugt, »Sculpture by the Sea«.

12. oktober 2013 åbner udstillingen »Pas de Deux Royal« med H.M. Dronningens og H.K.H. Prinsgemalens værker.

Jens Erik Sørensen træder tilbage som direktør for ARoS ved udgangen af 2013.

fik altid en Yankie Bar bagefter. Men den følsomme, lidt indadvendte dreng drømte sig tit væk fra hverdagen i Aalborg og opdagede tidligt, at billeder var med til at sætte tanker i gang hos ham. Nordjyden blev uddannet elektriker og var som 23-årig værnepligtig på en af søværnets torpedobåde. Da båden nåede Bergen, gik han ind på byens kunstmuseum og så en række malerier af Edvard Munch. Her var mørke, dystre landskaber. Og her var blege ansigter med angstfyldte øjne, der spøgelsesagtigt bevægede sig frem mod ham. Billederne ramte noget i Jens Erik Sørensens sind – og overbeviste ham om, at hans liv måtte skifte kurs.

»Munchs billeder er fulde af følelser, og når man befinder sig i en presset situation, bliver man ramt af de følelser. Jeg havde det skidt på det tidspunkt: Jeg var træt af mit liv, jeg kunne ikke lide at være elektriker. Munchs billeder væltede mig

bagover.«

Museumsdirektøren læner sig frem og spærre de lyseblå øjne lidt op.

»Jeg sagde til mig selv: Hvis billeder kan gøre det, så vil jeg arbejde med billeder.«

Efter hjemkomsten forlader han elektrikerfaget, tager studentereksamen og begynder at læse kunsthistorie på Aarhus Universitet. Det var en helt anden – og bedre – verden.

EN FORTRYLLENDE VERDEN

Den unge elektriker, der var vant til at traske rundt på kolde, regnfulde byggepladser, sad nu pludselig inde i varmen på det daværende Aarhus Kunstmuseum i Vennelystparken og lyttede til kunsthistorikeren Poul Vad, der analyserede billeder. De studerende sad på kunstmuseets grå gulvtæppe, der var tykt og blødt. »Jeg var kommet i paradys.«

Museumsdirektøren lukker øjnene et øjeblik.

»Kunsten er langt større end os mennesker. Vi er kun det der lille stjernesrud, som får lov til at brænde i kort tid, generation efter generation. Kunsten varer evigt,« siger Jens Erik Sørensen.

»Det var en ny, fortryllende verden, der blev åbnet for os. Jeg var fuldstændig rundt på gulvet over, at man kan få så meget ud af billeder.«

Flere af Jens Erik Sørensens studiekammerater kom fra hjem med kunst på væggen og Kierkegaard i reolen. De kendte – i modsætning til ham – de kunsthistoriske koder.

»Jeg fandt hurtigt ud af, at selvom jeg var begejstret for kunst, havde jeg ikke den akademiske dannelse, der skulle til. Jeg måtte starte from scratch.«

Men der var andre som Jens Erik Sørensen. Der var opbrud på universitetet, som ikke længere var forbeholdt de rige og veluddannedes børn. Nogle af de studerende fandt sammen og fik en fælles mission, der skulle ende med at forandre den danske museumsverden. Det vender vi tilbage til.

”

Jens Erik Sørensen

Jeg fandt hurtigt ud af, at selvom jeg var begejstret for kunst, havde jeg ikke den akademiske dannelse, der skulle til. Jeg måtte starte from scratch.

DET HANDLER OM LIV OG DØD

En flok folkeskoleelever buldrer ned ad en af AROs' brede trapper. »Skønt,« udbryder museumsdirektøren, mens han let foroverbøjet med raske skridt viser vej til sin afskedsudstilling Directors Choice 7-9-13. Jens Erik Sørensen stopper som direktør for AROs ved udgangen af 2013 og har i den anledning sammensat cirka 100 værker fra AROs' samlinger til en personlig udstilling.

Jens Erik Sørensen fortæller begejstret om værkerne, mens han går helt tæt på malerierne og lader fingrene glide hen over skulpturerne. Som om hans krop kan absorbere kunsten. Det kan den måske også. I hvert fald kan Jens Erik Sørensen blive meget påvirket af kunst. Som eksempel nævner han Bill Violas værk »Five Angels for the Millennium« – en stor videoinstallation, der findes i kælderens på AROs. På fem store skærme ser man videoprojektioner af dunkelt, boblende ▶

»Min opgave har været at skabe et museum, hvor kunsten har gode vilkår, og hvor der er plads til mennesker og service. Nu er der snart gået 10 år, og jeg er glad for, at Aarhus har taget museet til sig. Aarhusianerne er glade for det, måske ligefrem stolte af det. Det var det, der var meningen. Jeg er så glad for, at her myldrer som på en banegård, når de store udstillinger foldes ud.« siger Jens Erik Sørensen.

vand, mens man hører en kraftig, intens lyd – som millioner af insekter, der summer.

»Når man kigger på vandet længe nok, stiger noget, der ligner et menneskeligt væsen, pludselig opad med en vældig kraft. Det vil sige på fire af videoerne – på den sidste bliver væsenet presset tilbage i vandet og når aldrig at opleve en opstigning. Det er et værk, som gør noget ved mig. Her møder jeg mig selv i kunsten.«

Jens Erik Sørensen skutter sig. Nogle gange ryster kunsten ham, helt bogstaveligt.

»Det er den eksistentielle dimension, der er på spil. Det handler om liv og død. Værket får mig til at spekulere dybere over tilværelsen og trigger noget i mig, som jeg ikke tænker over til daglig: Hvad sker der efter døden? Værket gør det muligt

at slå det rationelle fra og følelserne og det irrationelle til.«

Jens Erik Sørensen er bevidst om, at ikke alle oplever kunsten lige så stærkt som ham. Og at mange skal have hjælp til at åbne et kunstværk.

»Jeg ville ønske, at jeg kunne tage hver eneste gæst med rundt og fortælle om værkerne! Heldigvis har vi 28 omvisere, der gerne stiller sig til rådighed. Og så prøver vi altid at iscenesætte udstillingerne, så de taler i et sprog, man kan forstå. Man skal kunne gå direkte ind fra gaden og bruge kunsten.«

KUNSTEN SKAL UD TIL FOLKET

Lige præcis formidlingen af kunsten er Jens Erik Sørensens hjerteblod. Det var det allerede i studietiden, hvor han fandt sammen med nogle andre studerende, der ligesom han

ønskede at åbne kunsten for folket.

»På den tid blev kunst ofte betragtet som noget særlig fint, der var forbeholdt borgerskabet. Museerne var kedelige. Det ville vi gøre op med, vi ville åbne kunstmuseerne for alle mennesker. Vi ville have virkeligheden, formidlingen og den nye kunst ind på museerne. Vi ville have flere aktiviteter, vi ville have fat i børn og unge. Vi gjorde oprør mod museerne og mod vores egen skoling.«

Jens Erik Sørensen og hans medstuderendes holdninger vandt genklang på studiet, for pludselig blev han og to studiekammerater ansat som undervisningsassistenter i faget museologi.

»Det var fantastisk. Kort forinden havde jeg været til den famøse eksamen med den italienske tekst, hvor jeg troede, jeg var på vej ud af skakten, ned i mudderpølen. Nu fik

JENS ERIK SØRENSEN – CV

- 2004: Museumsdirektør ved ARoS
 - 1984: Museumsdirektør ved Aarhus Kunstmuseum
 - 1983: Inspektør på Statens Museum for Kunst
 - 1979: Museumsinspektør ved Aarhus Kunstmuseum
 - 1979: Mag.art. ved Aarhus Universitet
 - 1972: Student ved Aalborg Studenterkursus
 - 1969: Uddannet elektriker
-

jeg pludselig mit eget kontor med udsigt over Ringgaden.«
Jens Erik Sørensen og hans studiekammerater fortsatte deres kamp for at åbne kunstmuseerne for folket. I dag er fem kunsthistorikere fra lige præcis denne årgang direktører for kunstmuseer rundt omkring i Danmark.

NEVER GIVE UP

Jens Erik Sørensen har skabt ARoS. Et stærkt profileret kunstmuseum i international klasse, som også arkitektonisk er blevet et vartegn for Aarhus. Ved udgangen af 2013 siger direktøren farvel til den chefstol, han har haft i 30 år. Han har haft en karriere, han ikke i sin vildeste fantasi havde forestillet sig, da han som ung elektriker gik rundt og frøs på Aalborgs byggepladser. Heldigvis kom han ind

i varmen på Aarhus Universitet. Og hvad var det så, der gjorde, at Jens Erik Sørensen besluttede sig for at tage kampen op den dag i 1975, hvor han troede, at proletardrengen fra Aalborg alligevel ikke kunne stå distancen?

»Stædighed. Never give up. Der er altid et eller andet lille hul ind i substansen, så man kan få afluret, hvad det hele handler om.« ■

Æresalumni på Aarhus Universitet

- 2013: Jens Erik Sørensen, museumsdirektør på ARoS
 - 2012: Birgit Storgaard Madsen, tidligere ambassadør
 - 2011: Lene Vestergaard Hau, professor, Harvard University
 - 2010: Nils Smedegaard Andersen, adm. direktør hos Mærsk
 - 2009: Anders Fogh Rasmussen, tidligere statsminister
 - 2008: H.K.H. Kronprins Frederik
-

← Indgang / entrance

DIRECTOR'S
CHOICE

7-9-13

Som elektriker arbejdede Jens Erik Sørensen på en af søværnets torpedobåde. Hvor de andre på skibet havde pinupmodeller hængende over deres køjer, havde Jens Erik Sørensen over sin køje en plakat af Edvard Munchs »Søster Inger«.
»Jeg blev efterhånden klar over, at jeg havde valgt den gale vej,« siger museumsdirektøren.

Kampen om tiden

DEN ER KOSTBAR, OG VI VIL GERNE HAVE MERE AF DEN. TIDEN ER BLEVET EN HELT CENTRAL RESSOURCE, SOM VI KÆMPER OM, SPARER PÅ OG ORGANISERER EFTER BEDSTE EVNE. DET SKYLDES BLANDT ANDET ET KRAV OM AT VÆRE I EVIG UDVIKLING, SIGER FILOSOF.

AUGUSTUS sætter i dette tema fokus på tiden.

ORD · IDA HAMMERICH NIELSON
ILLUSTRATION · LOUISE THRANE JENSEN

Vækkeuret ringer. Morgenrutinerne klares efter et stramt program, så du kan nå på arbejde klokken otte. I løbet af arbejdsdagen sørger du for ikke at spilde tiden, og du vurderer løbende, hvilke arbejdsopgaver du har tid til at tage på dig. Når klokken nærmer sig fire, drøner du af sted mod børnehaven, så dit barn ikke bliver hentet som den sidste. Herefter starter et kapløb mod uret, hvor indkøb, legeaftaler, tøjvask, lektier, madlavning og børns og voksnes fritidsinteresser skal gå op i en højere enhed, inden alle dejses om.

Lyder noget af dette bekendt?

Tiden er en knap ressource i dag. Sådan oplever vi det i hvert fald. Tiden er noget, vi kæmper for og om. Det ser vi også på et samfundsmæssigt plan, for eksempel i forårets overenskomstforhandlinger mellem KL og lærerne, der grundlæggende handlede om, hvem der skulle have lov til at bestemme over folkeskolelærernes tid.

Vi vogter over vores tid.

Cecilie Eriksen, filosof og ph.d.-studerende på Juridisk Institut, har redigeret flere bøger, blandt andet »Det meningsfulde liv«. Hun har en tætpakket kalender, men har med meget kort varsel sagt ja til at give AUGUSTUS en halv time af sin tid. En frokosttallerken med blandede salater fra Stakladens kantine balancerer faretruende på en bogstabel på hendes kontorbord.

»Ja, jeg tænkte, at jeg lige kunne slå to fluer med ét smæk,« smiler hun, inden hun går i gang med at forklare, hvorfor tiden er blevet en helt central ressource i dag.

»Den velstand og sikkerhed, som vi har i den vestlige verden, er globalt og historisk set enestående. Vores store velstand gør, at vi har en hel masse muligheder, vi ikke havde tidligere. Vi kan i dag både have et arbejdsliv, et familieliv og et fritidsliv – og vi føler også, at vi bør have det hele. Og så bliver tiden pludselig en knap ressource.«

FREMAD, FREMAD, FREMAD

Objektivt set har vi ikke fået mindre tid til os selv. Undersøgelser fra Rockwool Fondens Forskningsenhed viser tværtimod, at vi per dag arbejder 43 minutter mindre i gennemsnit i forhold til 1964. »Problemet« er altså alle de ekstra aktiviteter, vi propper ind i døgnet. Vi vil dyrke kulturen, lege med børnene, tage på café, shoppe, træne, surfe på nettet. Vi vil det hele. Det skyldes ifølge Cecilie Eriksen en udbredt opfattelse af, at vi ikke må gå i stå.

»Vi lever i en udviklingskultur. Vi må ikke stå stille, vi skal hele tiden udvikle os. Der er et stort fokus på forandring, og med det fokus følger et særligt tidsperspektiv: et fokus på fremtiden. Hvis vi har løbet en halv maraton, føler vi også, at vi bør løbe en maraton, og hvis vi har løbet en maraton, bør vi også tage en ironman. Vi får aldrig ro.«

Udviklingskulturen kommer ifølge filosofen til udtryk flere steder. Mange jobannoncer giver for eksempel udtryk for, at medarbejderen »skal have lyst til faglig og personlig udvikling.« Det er vigtigt, at man som medarbejder ikke gror fast, man skal konstant arbejde med sig selv. Ligesom man ikke må gro fast i andre aspekter af livet og helst skal tilstræbe at præstere på topniveau på flere forskellige niveauer.

For kvinder er det for eksempel ikke nok »bare« at have styr på karrieren, man skal også være Mor med

stort M og prioritere at hente Oliver tidligt i børnehaven. Og så lige huske at løbetræne. Cecilie Eriksen mener, det var anderledes for bare en generation siden.

»I min mors generation begyndte kvinderne for alvor at komme ud på arbejdsmarkedet, men de havde mig bekendt ikke de store kvaler med, at deres børn blev passet i offentlige institutioner. De vidste godt, at man ikke kan hente sit barn klokken 15 og træne flere gange om ugen, hvis man har et krævende job. I dag går mange forældre rundt med en konstant dårlig samvittighed over ikke at nå det hele,« siger hun.

Cecilie Eriksen kan se flere gode grunde til, at vi forholder os kritisk til udviklingskulturen – både fordi den kan ende med at presse familieliv og civilsamfundet for meget, men også fordi selvudviklingskulturen med sit store fokus på individet fjerner vores opmærksomhed fra de sociale og politiske opgaver, der skal løftes i vores samfund.

TID ER DET NYE PENGE

Økonomen Adam Smith skrev i 1776: »Arbejdet er den pris, som i sidste ende betales for alting.« Sådan tænker vi ifølge Cecilie Eriksen ikke i dag. Vi tænker i stedet, at det er tiden, vi betaler med.

»Hver gang, jeg siger ja til noget, betaler jeg først og fremmest med min tid, ikke med mit arbejde. På en måde er tid mere værd end penge i dag. Kampen om tiden, som hænger tæt sammen med vores store velstand, er i høj grad et økonomisk overskudsphænomén,« siger hun:

»Hvis jeg var fattig, ville jeg nok ikke bekymre mig om, hvorvidt jeg nu fik løbet nok. Så ville jeg være bekymret for, hvorvidt jeg havde mad nok, og om jeg kunne sende mine børn i skole.« ■

Lean: Kampen mod tidsspilde

ORD · IDA HAMMERICH NIELSON
ILLUSTRATION · LOUISE THRANE JENSEN

Effektivisering, hurtigere arbejdsgange og mindre spildtid. Det er nøgleord i både private og offentlige virksomheder. Det kommer især til udtryk i det meget udbredte leankoncept, som kort fortalt går ud på hele tiden at identificere tidsspilde i arbejdsgangene. Lektor i antropologi Jakob Krause-Jensen forsker i moderne arbejdsliv, og han er kritisk over for lean.

»Jagten på effektiviseringer er en proces, som aldrig når sin afslutning. Man kan blive ved med at identificere tidsspilde. Du kan altid gøre dit arbejde hurtigere, hvis bare du anstrænger dig endnu mere. Det er opslidende for medarbejderne i længden,« siger Jakob Krause-Jensen.

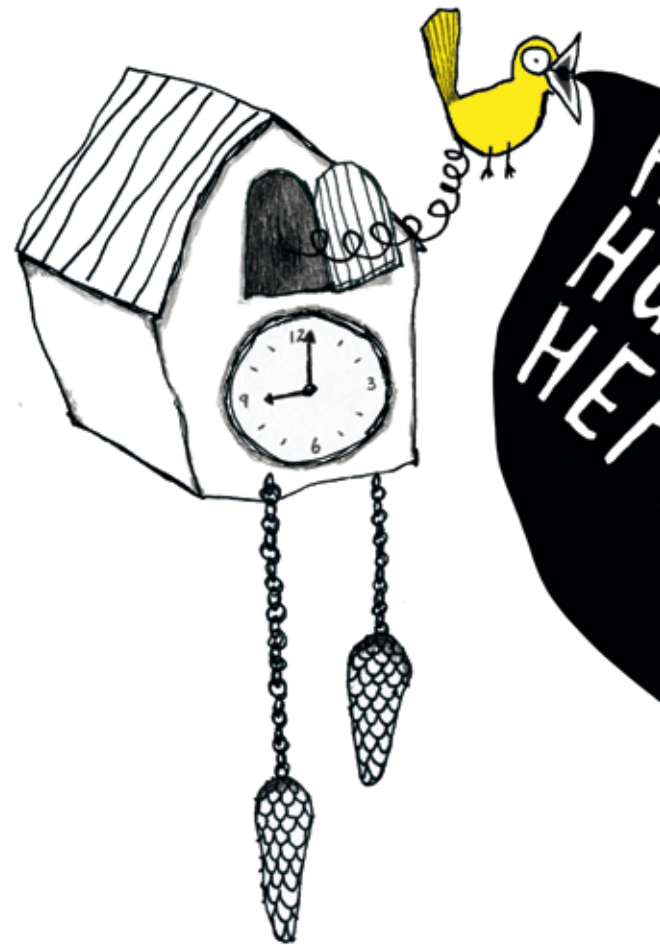
Leankonceptet, der egentlig stammer fra bilproduktionen i Japan, rullede ind over Danmark i 00'erne. Jakob Krause-Jensen har forsket i konceptet og i den sammenhæng fulgt en kommunal socialforvaltning, der

indførte lean. Her opdagede han en anden ulempe ved tankegangen, nemlig at det tager tid at spare tid:

»Socialrådgiverne skulle holde møder hver 14. dag for at identificere tidsspilde i arbejdsgangene. Mange syntes, det var fint i en periode, men i leanfilosofien skal man jo blive ved og ved. Efter det sjette møde begyndte nogle af medarbejderne at overveje, om de ikke spildte tiden.«

Jakob Krause-Jensen oplevede, at medarbejderne i socialforvaltningen efterhånden mistede motivationen for projektet. Også fordi de oplevede, at fagligheden blev nedprioriteret i effektivitetens navn.

Leankonceptet lægger op til entusiasme og en vinderkultur, men i sit feltarbejde i socialforvaltningen oplevede Jakob Krause-Jensen, at konceptet i praksis snarere medførte ligegyldighed og mismod. ■

Brug din tid rigtigt

ORD · IDA HAMMERICH NIELSON

Hun har dem dagligt i sin psykologpraksis. Mennesker, som føler, at hverdagens mange gøremål ramler sammen om ørene på dem, og som er blevet svimle af den evige balancegang mellem arbejde og privatliv. Psykolog Vivi Bach Pedersen er ph.d. fra Aarhus Universitet og er i dag selvstændig psykolog. Hendes ph.d.-afhandling handler om netop work-life-balance – Vivi Bach Pedersen lavede kvalitative undersøgelser af fem forskellige virksomheder, interviewede ledere og medarbejdere og bad dem lave tidsdagbøger. Konklusionen er blandt andet, at vi skal passe på med kun at opfatte tid som timer, minutter og sekunder. Tiden er ikke kun kvantitet, den er også kvalitet, siger hun.

»Der er kun 24 timer i døgnet, så på den måde har tiden selvfølgelig en kvantitet, men tid er også en container, som du kan putte noget forskelligt i, og det handler om at bruge tiden rigtigt.«

Vivi Bach Pedersen giver følgende gode råd, hvis du er ved at miste fodfæstet i din work-life-balance:

1. SØG INDFLYDELSE

Mine undersøgelser viser, at det ikke nødvendigvis er antallet af arbejdstimer, der vælter læsset. Du kan godt arbejde 70 timer om ugen og stadig have balance i dit liv – det afgørende er, at du selv har mulighed for at tilrettelægge din arbejdstid, så din hverdag hænger sammen.

Videnarbejdere har ofte gode muligheder for flekstid og for at arbejde hjemme, og det handler om at bruge disse muligheder. Mange mennesker har job uden

særlig megen fleksibilitet, men man kan altid forsøge at få indflydelse, om det så bare er selv at placere sine feriedage eller aftale med sin chef, at man en gang imellem møder et kvarter senere om morgenen. Forskningen viser, at fleksibiliteten ikke kun gavner medarbejderne, den betaler sig også for virksomhederne.

2. LYT TIL DIG SELV

Spørg dig selv, om du bruger din tid på en meningsfuld måde. Hvad er vigtigst for dig? Mærk, hvad du selv vil – og glem så de andres meninger og forventninger. Tag barsel som mand, selvom virksomhedskulturen måske ikke opfordrer til det. Meld dig ud af konkurrencen om at hente børn først. Og lad være med at spejle dig i de kolleger, der bliver hængende på arbejdspladsen sidst på eftermiddagen for at vise deres engagement. Husk, at det i sidste ende handler om det produkt, du leverer – ikke, hvor mange timer du bruger på det. Giv slip på normerne, og vov at stikke ud fra mængden, både på arbejdet og uden for arbejdstiden.

3. DEN PERFEKTE BALANCE FINDES IKKE

Erkend, at et konfliktfrit, harmonisk liv fuld af nydelse hver dag er en urealistisk tanke. Hver dag er en balanceakt, og man kan sagtens opleve at være i balance og ubalance på samme tid. Vi mennesker er ikke fejlfri, men vi kan lære af vores fejl, og på den måde kan ubalancerne gøre os klogere på os selv. Work-life-balancen skal håndteres hele tiden. ■

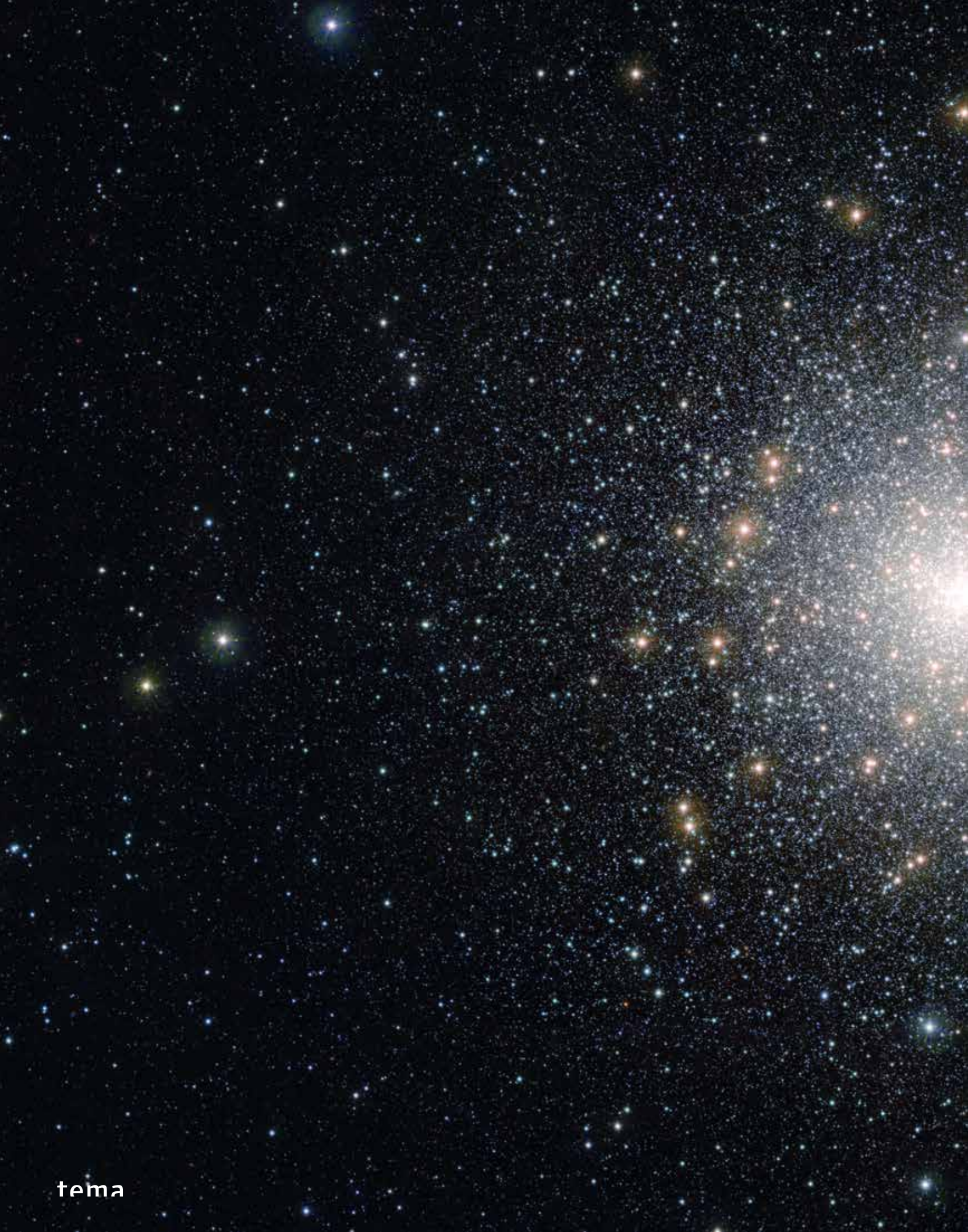
Tiden sætter spor

Bent Odgaard, professor i palynologi

FOTO: PETR KUNES

I et kystområde nord for Fredericia ligger Trelde Klint. Klinten fremviser en række geologiske lag, der fortæller os noget om fortiden – især om klimaændringer mellem istider og mellemistider. Flere gange har der ligget en-to kilometer is oven på klinten. Isen har skubbet de geologiske aflejringer rundt, så de ikke længere ligger vandret. De lyse og rødlige aflejringer i klinten over stigen stammer fra en sø i en mellemistid, hvor der var lige så varmt som i dag. De rødlige og gullige farver i klinten skyldes iltning af sølag, som er rige på jern- og svovlforbindelser. Sandlaget øverst i billedet til højre er 340.000 år gammelt, og mellemistidslagene nogle tusind år ældre.

Forskere fra Institut for Geoscience har ved Trelde Klint fundet aflejringer fra en periode, som aldrig tidligere har været beskrevet. Undersøgelser af mange tusind års aflejringer af pollen i jordlagene har ført til opdagelsen af en hidtil ukendt mellemistid, som ligger godt 340.000 år tilbage i tiden. Under Trelde mellemistiden fandtes der udbredte nåleskove i Danmark, blandt andet med lærk, der ikke findes naturligt i Danmark i dag. Det tyder på, at klimaet dengang var fastlandspræget, det vil sige, der var stor temperaturvariation mellem sommer og vinter (kolde vintre, varme somre).

tema

De første stjerner

Hans Kjeldsen, lektor i astronomi

FOTO: CAMBRIDGE ASTRONOMICAL SURVEY UNIT

Universet opstod for 13,8 milliarder år siden. De første stjerner i universet opstod allerede få hundrede millioner år senere. I vores egen galakse Mælkevejen opstod nogle af de første stjerner i de såkaldte kugleformede stjernehobe, som opstod ud fra sammentrækningen af store skyer af gas. Et af de smukkeste eksempler på en kugleformet stjernebob bærer navnet 47 Tucanae. Kuglehoben indeholder flere millioner stjerner og befinder sig i en afstand af omkring 15.000 lysår fra Jorden. Det ville tage mennesket omkring 250 millioner år at rejse til 47 Tucanae, hvis vi fløj med samme hastighed som den hidtil hurtigste rumsonde, vi har sendt ud i rummet. Stjernerne i 47 Tucanae er 13,1 milliarder år gamle, hvilket gør dem næsten tre gange så gamle som Jorden og Solen. Billedet af 47 Tucanae er taget fra Chile ved brug af VISTA-teleskopet ved European Southern Observatory på Paranalbjerget i Atacamaørkenen.

Forskere fra Institut for Fysik og Astronomi har adgang til at anvende nogle af verdens bedste astronomiske teleskoper, blandt andet European Southern Observatorys teleskoper i Chile. Ved at måle på lyset fra stjernerne arbejder astronomerne ved Aarhus Universitet på at bestemme stjernernes aldre og størrelse. Astronomerne arbejder desuden på at forstå stjernernes udvikling, fra de opstår ud af store gasskyer, til de går til grunde blandt andet i supernovaeksplosioner.

Et kort liv

Peter Wiberg-Larsen,
ph.d., seniorrådgiver i ferskvandsøkologi

FOTO: NIELS SLOTH/BIOPIX

Døgnfluen er et meget brugt symbol på noget, der ikke holder. Det latinske navn Ephemeroptera er dannet af »ephemeros« (noget forbigående) og »ptera« (vinger) – kort sagt de, som kun er kortvarigt på vingerne. Og det er netop sagen. De voksne døgnfluer lever typisk kun nogle minutter til få dage. På den korte tid skal de nå at formere sig. Hannerne danser i sværme. Det tiltrækker hunnerne, som hannerne griber med deres store forben (som hos *E. vulgata* på billedet). Efter en »quickly« søger hunnerne til vandløb eller søer for at lægge deres befrugtede æg. Enten droppes æggene på vandoverfladen, eller de afsættes på sten/planter under vandet. Raskt går det, og der er ikke tid til mad. Voksne døgnfluer har derfor intet tarmsystem. Døgnfluernes vandlevende nymfer (forstadierne til de voksne) spiser naturligvis – og mange slags fødeemner – og de lever fra få uger til to-tre år. Udviklingsmæssigt er døgnfluerne langtidsholdbare. De opstod for 300 millioner år siden og er blandt de ældste nulevende insektgrupper med mere end 3.000 kendte arter.

Forskere på Institut for Bioscience forsker for tiden i, hvor følsomme forskellige hvirvelløse vandløbsdyr, heriblandt døgnfluer, er over for insekticider. Disse stoffer bruges til skadedyrsbekæmpelse i jordbruget, men havner fra tid til anden i vandløbene. Stofferne er generelt meget giftige for døgnfluerne.

Den hvide kanin har fået rødskudte øjne og ører i alarmberedskab i Tim Burtons udgave af Lewis Carroll-klassikeren »Alice i Eventyrland«. Ingen tvivl om, at den er en meget travl herre, der altid haster af sted – styret af de nådesløse visere på uret i sølvkæden.

FOTO: ©DISNEY

Da tiden gik i ring

I ANTIKKE OG FØRMODERNE SAMFUND VAR TIDEN LIG MED EN RÆKKE AF TILBAGEVENDENDE BEGIVENHEDER. TILVÆRELSEN VAR ISÆR PRÆGET AF NATURENS GENTAGNE SÆSONER OG DERFOR STYRET AF EN HELT ANDEN RYTME END I DAG.

I DEN MODERNE VERDEN BESTÅR TIDEN DERIMOD AF ET FØR, ET NU OG ET EFTER. DEN ER BLEVET SYNONYM MED FORANDRING OG FORGÆNGELIGHED – OG NOGET, DER SKUBBER OS NÅDESLØST FREMAD MOD EN AFSLUTNING.

ORD · BJØRG TULINIUS

Kan du huske kaninen fra »Alice i Eventyrland«?

Mens Alice sidder og keder sig sammen med sin søster nede ved søen, dukker en hvid kanin pludselig op. Den ænser hende slet ikke, for den har frygtelig travlt og kigger konstant på sit fine lommeur, der ellers ligger i vestelommen.

Kaninen må ikke komme for sent. Tiden løber – og den hvide kanin haster efter den, mens den med bekymret mine konsulterer sin egen personlige tidsmåler, uret.

Den hvide kanin og dens forhold til tiden er af flere blevet opfattet som et symbol på det voksenliv, Alice er på vej ind i. Men den kendetegner også i høj grad den moderne tidsopfattelse, hvor tiden bevæger sig hastigt fremad uden at se sig tilbage – og hvor den mekaniske tidsmåling sikrer, at vi hele tiden kan

holde øje med timer, minutter og sekunder, der i høj grad sætter rammen for livet i det moderne samfund. Som et nu, der hele tiden HAR været, mens tiden ubønhørligt bevæger sig fremad, med sekundviseren som fartpilot.

KIG PÅ HIMLEN

Forestil dig så en anden tidsalder. Den neolitiske, antikken og den førmoderne.

Her var der hverken timer, minutter eller sekunder, der kunne stresser dig.

I stedet var det naturen, du aflæste – og himlen var tidens ansigt, med solen som første og vigtigste markør i forhold til, om det var dag eller nat. Månens størrelse samt himmellegemernes bevægelse var vigtige pejlemærker i forhold til tiden

om, hvornår det var tid til at så og høste – og tid til at fejre de religiøse begivenheder.

»I den tidlige ægyptiske civilisation var du helt afhængig af, om du kunne aflæse himmellegemerne. Det var altafgørende for dit udbytte og dermed din overlevelse, at du kunne forudsige lavvande og højevande, så du for eksempel kunne afværge oversvømmelser af afgrøderne, hvis du nu boede tæt på Nildalen,« forklarer idéhistoriker Jakob Bek-Thomsen.

Både ægyptere og mayaer er eksempler på nogle af de førmoderne kulturer, vi forbinder med den tætte kobling til naturen som tidsmarkør.

»Der er tale om civilisationer i tæt kontakt med naturen, der havde indstillet deres liv efter det, vi nu kalder en cyklisk tidsopfattelse. For dem gik tiden i ring, den bevægede

sig rytmisk og tilbagevendende. Samtidig var der hos blandt andet mayaerne en opfattelse af, at historien ville gentage sig efter bestemte intervaller. Og derfor er det jo også helt absurd, når vi i 2012 var så optagede af, at mayaerne havde forudsagt Jordens undergang til netop dette årstal. For mayaerne havde en cyklisk tidsopfattelse, og 2012 markerede derfor blot en overgang til en ny gentagelse,« siger Jakob Bek-Thomsen.

STADIG FØRMODERNE TRÆK

Idéhistorikeren vil dog gerne rokke lidt ved vores typiske opdeling af tidens historie i en klart cyklisk og en senere entydig lineær forståelse af tiden.

Jakob Bek-Thomsen peger på, at vi også i den moderne verden stadigvæk opererer med en cirkulær tid, hvor vi fortsat har mange gentagelser og tilbagevendende begivenheder.

»Både grækerne og romerne havde en tidsopfattelse, der var præget af sæsonerne. Og det orienterer vi os også efter i dag. Vi har de fire årstider, og de særlige begivenheder, der knytter sig til dem – ikke mindst i landbruget. Og de går jo i ring, selvom årstallet ændrer sig. Ser man på himmellegemernes betydning, så er det også stadig Månen, der afgør, hvornår påsken falder. (Påsken falder den første søndag efter den første fuldmåne efter forårsjævndøgn, red.) Så vi er altså ikke fuldstændig gået væk fra den cykliske tidsforståelse,« pointerer han.

KRISTENDOMMENS INDFLYDELSE

Jakob Bek-Thomsen er dog helt med

på, at der er sket et overordnet skifte i menneskets måde at tænke tid på, fra den cykliske mod den lineære. Og i den vestlige civilisation spiller kristendommen en afgørende rolle i den udvikling.

»Det er især kirkefaderen Augustin, der har præget vores tidsopfattelse. Han gjorde op med idéen om, at tiden var iboende i naturen, og argumenterede i stedet for, at tiden er Guds værk. Han – og andre – brugte blandt andet denne pointe til at tale imod ågerrenter. En rente er jo i virkeligheden en betaling for tid, og ifølge Augustin var tiden skabt af Gud – og derfor stod det ikke til mennesket at kræve betaling for den, da den ikke tilhører os, men Gud,« forklarer Jakob Bek-Thomsen.

Og med tiden knyttet til Guds skaberværk kommer der netop også en tidsopfattelse, der rummer et før, et nu og et efter. Med skabelsen som begyndelsen og dommedag som afslutningen.

»Den historiske tidsopfattelse, som vi kender den i dag, knytter sig derfor til den jødisk-kristne kultur. Hos romerne derimod var historieskrivningen mere en samling af en række eksempler på, hvordan en begivenhed er foregået. I mange sammenhænge som en beskrivelse af et eksempel til efterfølgelse på, hvad man kan gøre i bestemte situationer, som for eksempel krigsførelse,« forklarer Jakob Bek-Thomsen.

Dette ligger også i selve betydningen af det græske ord »historia«, der betyder observation, hændelse eller eksempel.

NYT BUD: DEN VERTIKALE TID

Med kirkens historieskrivning og tidsopfattelse fulgte også idéen om, at Jorden var skabt 4.004 (søndag d.

23. oktober) år før Kristus. Det vil sige, at al fortid højst kunne være 4.000 år gammel, og den forestilling blev der ikke rokket ved før midten af 1800-tallet, hvor både Darwins bog om arternes oprindelse og fundet af en dobbeltsidet flinteøkse i Frankrig indikerede, at mennesket havde beboet Jorden meget længere tilbage, end kirkens dogmer foreskrev.

»Den bibelske skabelseshistorie kan tælles i årtusinder. Menneskets historie rækker imidlertid flere millioner år tilbage. På trods af det er vi stadig kun optaget af at skrive historien om mennesket ud fra en forholdsvis kort periode, nemlig den, hvor vi selv begynder at fortælle den. Enten fra hulemalerierne, papyrusrullerne eller stentavlerne. Og man kan sige, at vi i den forbindelse enten er gået til opgaven med en cyklisk eller en lineær tidsopfattelse. Mange forskere er derfor begyndt at tale om en ny tilgang: den vertikale,« siger Jakob Bek-Thomsen.

Og med den vertikale tid mener Jakob Bek-Thomsen den tid, der kan aflæses ved at gå ned i tidsaldrene. Den tid, der har aflejret sig i for eksempel jordlag, og som fortæller en historie om mennesket fra før, det begyndte at fortælle sig selv.

»Vi mangler at få trukket den dybe historie ind i vores historie, og jeg tænker det ikke kun som et arkæologisk projekt. I virkeligheden kunne lige præcis dén forskning være et oplagt sted for flere forskellige videnskaber at samarbejde – og det kunne give os et helt nyt bud på, hvad tiden også er,« siger Jakob Bek-Thomsen.

Noget, der går i ring – noget, der bevæger sig fremad – og noget, der stikker dybere. ■

FOTO: COLOURBOX

Stonehenge i England blev rejst for mellem 4.000–4.500 år siden. Teoriene om den imponerende stenkonstruktion har været mange, og blandt dem, at Stonehenge var en avanceret kalender med indbyggede astronomiske sigtelinjer mod Solen, Månen og stjernerne. Senest har arkæologer fra UCL (University College London) påvist, at de tidligste monumenter i Stonehenge var en gravplads for et mindre samfund af elitefamilier.

Urhistorien

HVAD ER KLOKKEN? KIG PÅ DIT ELEKTRONISKE UR, OG FÅ ET KLART SVAR – MÅSKE FÅR DET ENDDA SIGNALER FRA DET ULTRAPRÆCISE ATOMUR I FRANKFURT. SÅDAN HAR DET IKKE ALTID VÆRET. I URETS HISTORIE HAR VIDENSKABSMÆND OG HÅNDVÆRKERE BAKSET MED TUNGE STEN, TANDHJUL, TABT TID, PENDULER OG FAGLIGE UENIGHEDER.

MUSEUMSINSPEKTØR HANS BUHL FRA STENO MUSEET GIVER HER ET INDBLIK I URETS HISTORIE.

Du læser naturligtvis teksterne med uret.

ORD • IDA HAMMERICH NIELSON

HVOR ER DEN RIGTIGE TID?

Vi kan i dag måle tiden ekstremt nøjagtigt ved hjælp af atomure. Men hvad er egentlig den »rigtige« tid – er det, når atomuret udsender radiobølgerne, eller er det, når vores ure modtager signalerne? Selvom radiobølgerne bevæger sig med lysets hastighed, er der alligevel en målbar forsinkelse. Dette samtidighedsproblem oplever vi også hver gang, vi ser et satellittransmitteret interview fra for eksempel USA. Det viser, at det måske slet ikke giver mening at tale om samme tid to forskellige steder. Det er blandt andet det, Einsteins relativitetsteori handler om.

Læs mere om relativitetsteorien på næste side.

nu

SKUDSEKUNDER: VI JUSTERER ATOMTIDEN EFTER SOLTIDEN

I gamle dage stillede vi urene efter Solen og dermed dybest set efter Jordens egen rotation. Atomurene er i dag så præcise, at vi kan se, at Jorden ikke roterer regelmæssigt. Store jordskælv som for eksempel det i Thailand i 2004 forstyrrer Jordens rotation. Dette tager atomuret ikke højde for, men det dur jo ikke, hvis atomtiden og soltiden ikke følges ad. Så når Jordens rotation kommer mere end et halvt sekund bagud i forhold til atomtiden, justerer man derfor atomuret med et sekund: et skudsekund.

tema

DET MEKANISKE UR: TYNGDEKRAFTEN LEVERER ENERGIEN

I 1200-tallet begynder munkene i nogle klostre at eksperimentere med at bygge mekaniske ure. Man kunne godt bygge maskiner med tandhjul, der blev trukket rundt af et lod. Men det er først, da man opfinder det såkaldte hæmværk, der regulerer loddets bevægelse mod jorden, at man får en nogenlunde regelmæssig gang. Det mekaniske ur var dog ikke særlig præcist og kunne nemt gå en time galt i døgnet. Typisk havde man et solur ved siden af, som man så stillede det mekaniske ur efter.

År 1600

PENDULURET: MINDRE TABT TID

Omkring 1600 opdager Galilei, at et penduls svingningstid afhænger af, hvor langt det er. Galilei foreslår selv, at man kan styre et ur med pendulets regelmæssige gang, men det bliver den hollandske fysiker Huygens, der i 1656 bygger verdens første pendulur. Pendulets veldefinerede svingning betyder, at man nu kan lave ure, der kun taber/vinder cirka et minut per døgn.

År 1714

KRONOMETRET: SVINGENDE FJEDRE

Penduluret var et væsentligt fremskridt, men det har ét stort minus: Det virker ikke på skibe, hvor pendulets svingning konstant forstyrres af skibets vippen. Og det var vigtigt med et præcist ur for at kunne bestemme sin position. Derfor udlover det engelske parlament i 1714 en stor pris til den, som kan opfinde en ny metode til at måle tiden. Den engelske snedker og urmager John Harrison løser opgaven: Han opfinder kronometret, hvor svingningerne, der skal styre uret, leveres af en lille spiralfjeder, som hele tiden strammes og løsnes igen. Harrison får dog ikke sin pris i første omgang – bedømmelseskomitéen bestod mestendels af astronomer, der hellere så, at man brugte astronomiske metoder til at bestemme tiden. Først da den engelske konge griber ind, får Harrison sin pris.

År 1920

KVARTSURET: SVINGENDE KRYSTALLER

I 1920'erne opdager radioingeniører, at kvartskrystaller begynder at vibrere mange tusinde gange i sekundet, hvis man sætter en spænding over dem. Ret hurtigt blev denne effekt udnyttet i elektriske ure. Men det var store, klodsede apparater med radiorør. Først i 1969 kunne man takket være udviklingen af mikroelektronik købe et armbånds-ur styret af kvartskrystallers svingninger.

År 1950

ATOMURET: VERDENS MEST PRÆCISE UR

Man kan også bruge svingningerne i atomer til at styre et ur. I 1950'erne lykkes det forskellige fysikere at realisere denne idé. Derved skaber de verdens hidtil mest præcise ur. Moderne atomure skal bruge millioner af år på at tabe eller vinde et sekund. De er imidlertid yderst komplekse og kræver konstant nedkøling, så de er ikke hvermandseje. I stedet udsender man med radiosendere, blandt andet i Frankfurt, atomurenes tidssignaler, så de kan hjælpe vores billige armbånds-, køkken- og vækkeure med at vise den helt rigtige tid.

$$E =$$

ENERGI

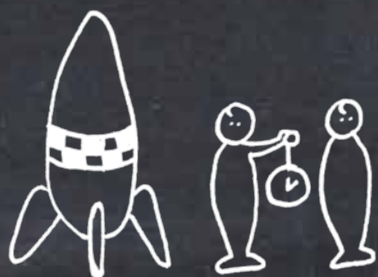
ET UR I BEVÆGELSE GÅR LANGSOMMERE SET I FORHOLD TIL ET UR I HVILE. LÆS HER HVORFOR:

Einsteins berømte relativitetsteori siger grundlæggende, at tid og rum er relative. En af konsekvenserne af relativitetsteorien er, at et ur i bevægelse går langsommere set i forhold til et ur i hvile. Denne konsekvens har givet anledning til det såkaldte tvillingeparadoks, der ikke er et paradoks, men hedder sådan, fordi det umiddelbart virker som et paradoks.

Vi forestiller os, at du har en tvillingebror. Du udstyrer ham med et ur og en tilpas kraftig rumraket og sender ham ud i rummet med en fart, der er sammenlignelig med lysets. Nu går hans ur langsomt, idet han bevæger sig hurtigt væk – og tilsvarende på tilbageturen. Dette resulterer i, at han ved det glædelige gensyn 10 år senere (målt med dit ur) kun er blevet fem år ældre. Det virker måske underligt, men det er endnu ikke et paradoks.

Men hvad nu, hvis vi ser det fra hans perspektiv? Så er det dig, der bevæger dig væk, og dit ur går langsomt set for ham, og så optræder paradokset. Der kan kun være ét resultat – enten er hans ur bagefter, foran eller enslydende med dit, når I mødes igen – hvad er svaret?

Grunden til, at der ikke er et paradoks, er, at din tvillingebror under sin rejse er nødt til at accelerere for at kunne vende sit rumskib, så han kan komme tilbage. Han vil altså under afrejsen, kursændringen og hjemkomsten blive påvirket af målelige kræfter, hvorimod du kan forblive i hvile.

LYSETS HASTIGHED
I VAKUUM

$$MC^2$$

MASSE

Denne forskel i kraftpåvirkning bryder symmetrien mellem dit og hans system og gør det lettest at beskrive fra dit synspunkt. Og det er netop, hvad den første version ovenfor gør. Derimod laver man en fejl i den anden version, når man siger: »Nu bevæger du dig væk, og dit ur går langsomt set for ham.« Man benytter hans kraftpåvirkede system, som om ingen kræfter virker, og så går det galt: En acceleration svarer til et tyngdefelt, hvori uret går langsomt set udefra. Regnes der rigtigt på accelerationen, fås det korrekte svar, at din tvillingebror kommer hjem yngre end dig selv.

Nu kan det jo endnu ikke lade sig gøre at sende mennesker ud i rummet med en fart tæt på lysets, men i 1971 udførte amerikanerne Keating og Hafele et lignende eksperiment. De sendte fire atomure med almindelige rutefly to gange Jorden rundt og observerede, om urenes gang var påvirket som forudsagt af relativitetsteorien i forhold til stillestående ure. Inden for målenøjagtigheden passede teori og måling perfekt! Der er altså ingen tvivl: Et atomur i bevægelse går langsomt. Og da ethvert ur (inklusive dine aldringsprocesser) til syvende og sidst stammer fra atomernes »tikken«, ældes man langsommere (set for andre) ved at bringe sig i bevægelse.

Af **Ulrik I. Uggerhøj**, lektor i fysik og astronomi

Teksten er et uddrag af artiklen »Relativistiske eksperimenter« fra magasinet *Aktuel Naturvidenskab*, nr. 2, 2005.

Læs hele artiklen på www.aktuelnaturvidenskab.dk/relativitetsteori

ORD · HELGE HOLLESEN
BILLEDER · LARS KRUSE

TID ER ET FØLSOMT FÆNOMEN, OG VORES OPFATTELSE AF DEN ER ET KONTROVERSIELT EMNE BLANDT FORSKERE. MEN DEN ER MEGET AFHÆNGIG AF, HVAD DER SKER I VORES LIV. DERFOR KAN VI GLEMME TIDEN ELLER OPLEVE, AT DEN SNEGLER SIG AF STED.

Osman Skjold Kingo
forevigtet kl. 10.03
i Solgården på
Aarhus Universitet.

Pludselig tipper balancen. Under dig skrider stolen, du har sat op på bordet, og du nærmest svæver i luften, inden du igen finder fodfæste på bordpladen. Lampen, du skulle hænge op, falder ned med et brag.

Scenariet udspiller sig i et splitsekund, men føles som en minutlang film, der ruller for dit indre blik. Verden går pludselig langsommere.

Sådan opfatter vi det, når vi bliver bange, og adrenalinen begynder at pumpe. Forklaringen på fænomenet har psykologen Osman Skjold Kingo.

»I en tilstand af frygt tænker og reagerer vi hurtigere. Det samme gør vores indre ur, og så oplever vi, at verden bevæger sig i slowmotion,« forklarer lektor Osman Skjold Kingo. Ham har Augustus opsøgt for at blive klogere på vores opfattelse af tid.

Han slår dog hurtigt fast, at spørgsmålet ikke er uden kontroverser blandt forskerne. For hvordan skal man definere tidsopfattelse?

»Nogle taler om en her og nu-oplevelse, som vores indre ur udmåler i tid. Andre vil hellere sætte den ind i en bredere livsmæssig kontekst. Der er heller ikke enighed om, hvorvidt de to typer opfattelse af tid er helt forskellige,« siger Osman Skjold Kingo.

PRESSET HJERNE GLEMMER TIDEN

Alle kender oplevelsen af, at tiden er fløjet af sted, når vi har været optaget af for eksempel en oplevelse eller noget arbejde. Vi glemmer tiden. Det giver forskningen også belæg for. Jo mere presset eller optaget vores hjerne har været, jo mere upræcis bliver vores tidsopfattelse

i forhold til den faktiske tid. Det har blandt andet vist sig i laboratorieforsøg, hvor folk skulle løse opgaver med forskellig sværhedsgrad.

»Jo hårdere opgaven var, desto hurtigere syntes folk, tiden var gået,« fortæller Osman Skjold Kingo og drager en parallel til en weekend med et tætpakket program.

»Så oplever vi også, at tiden går hurtigere, fordi mange indtryk har lagt beslag på hjernens opmærksomhed,« siger han.

ÆLDRE PÅVIRKER UNGES INDRE UR

Men vores indre ur kan også blive påvirket af andre mennesker, fortæller Osman Skjold Kingo.

I eksperimentelle studier skulle en gruppe unge være sammen med pensionister i en halv time, mens en anden gruppe på samme alder blev bragt sammen med nogle endnu yngre. Efterfølgende studerede man, hvor længe de var om at gå ned ad en gang.

»Det viste sig, at de unge, der var sammen med de ældre, bevægede sig mærkbart langsommere, og de andre bevægede sig og talte hurtigere end før eksperimentet,« siger Osman Skjold Kingo.

Hvad har det med tidsopfattelse at gøre?

»Det tilskrives en teori om kropslig kommunikation eller embodied cognition. Ifølge den betyder det meget for vores tanker, hvordan kroppen har det og bevæger sig. Derfor er der et direkte link mellem langsommere bevægelser og vores kognition og dermed tidsopfattelse,« forklarer Osman Skjold Kingo. ▶

Meget peger også på, at vi selv kan justere vores indre ur. Det har vist sig, at mennesker, der er trænet i at meditere, faktisk kan stoppe tiden ved at udvide et lille øjeblik, så det føles meget langt, for så senere at hoppe tilbage til »normal« tid.

DEPRESSION SINKER SEKUNDBISEREN

I disse år er der inden for forskning stor interesse for tidsopfattelse i forbindelse med psykiske lidelser. Blandt andet undersøger man, om børn med ADHD har en anderledes tidsopfattelse, fordi deres indre ur går meget hurtigere, så de opfatter, at tiden går langsommere. Det skulle gøre dem mere utålmodige og kan medvirke til, at de virker hyperaktive. Men hvad der er hønen og ægget, ved man endnu ikke.

Omvendt tyder noget på, at en depression får sekundviseren på det indre ur til at gå langsommere.

»Deprimerede mennesker kan måske have en fornemmelse af,

at de ikke kan følge med. Verden flyver forbi dem, og det hele flyder sammen uden hoved og hale. Det kan være med til at fastholde dem i deres depression,« siger Osman Skjold Kingo. Han understreger dog, at forskningen ikke har nogen klare konklusioner på, hvordan psykiske lidelser påvirker tidsopfattelsen.

SÅ ER DET ALLEREDE JUL IGEN

I det hele taget er vores oplevelse af tid et dybt kompliceret tema i forskningen, fastslår Osman Skjold Kingo. Han kan pege på forskning, der er nået frem til, at ældre mennesker har en langsommere tidsopfattelse end yngre, og forskning med den stik modsatte konklusion. Andre studier viste, at der ikke var nogen forskel på aldersgrupper mellem 16 og 70 år, når de blev spurgt, om de synes, tiden går hurtigt.

»Generelt peger forskningen dog på, at ældre synes, tiden går langsommere end tidligere i deres liv. Men når deres hjerne skal forholde

sig til flere ting, føler ældre i højere grad end yngre mennesker, at tiden smuldrer mellem deres fingre, og så kan det være meget vanskeligt for dem at følge med,« forklarer Osman Skjold Kingo.

Men ældre, der ikke har meget at tage sig til, kan også opleve, at tiden går hurtigt?

»Ja, det er lidt kompliceret. Men her er det vigtigt at skelne mellem oplevelsen af tiden her og nu og den tidsopfattelse, der knytter sig til begivenheder, vi kan huske. Hvis der sker mindre i et menneskes liv end tidligere, kan få begivenheder komme til at fylde meget, og så opleves de, som om de har udspillet sig for kort tid siden. Så er det, man som ældre overrasket kan konstatere, at så er det allerede jul igen. Og det understreger jo, at vi hver især har vores opfattelse af tid. Og den er meget sensitiv over for, hvad der lige nu fylder i vores liv,« siger Osman Skjold Kingo. ■

”

Osman Skjold Kingo

Vi har hver især vores opfattelse af tid. Og den er meget sensitiv over for, hvad der lige nu fylder i vores liv.

FORSKERKOMMENTAR

Pia Cort

lektor i læring, didaktik og uddannelse

BILLEDE · SØREN KJELDGAARD

Om tidstyre tidslommer

Den bærende værdi for vores opfattelse af tid i dag er effektivitet. Det handler om at udnytte tiden og eliminere unødige pauser og overgange. Det er blevet et »lean«-mantra at minimere tidsanvendelse, uanset om der er tale om industriproduktion eller velfærdsydelser. Effektivisering påvirker alt – lige fra, hvordan vi spiser, til, hvordan vi indretter vores uddannelsessystem.¹ Tid er penge.

I uddannelsespolitikken er fokus på at minimere pauser og overgange. De unge, som står foran valget af uddannelse, skal vælge hurtigt, effektivt og rigtigt første gang. Tid til at tænke sig om, mærke efter, modnes og finde egne ben at stå på i et samfund præget af forandring er ikke legitime strategier. De unge skal hurtigst muligt ud på arbejdsmarkedet og være produktive soldater for konkurrencestaten.² Økonomiske incitamenter skal lære dem at effektivisere og optimere deres tid.

I ungdomsuddannelserne er der indført en række tiltag, som har til formål at disciplinere de unge til time management af uddannelsesvalget. I samarbejde med skole og ungdomsuddannelsesvejledning skal de unge udarbejde en tidsplan for, hvordan de kommer videre på en »realistisk« uddannelse »til størst mulig gavn for den enkelte og samfundet.«³ Den uddannelsespolitiske antagelse er, at uddannelsesvalget

kan planlægges som et rationelt lineært forløb med de unge selv som projektledere og vejledere som »controllere« af projektets effektivitet, relevans og ikke mindst tidsramme. Tidspresset skaber ængstelse, præstationsangst og stress. Det demotiverer og er dermed kontraproduktivt i forhold til den politiske målsætning om, at 95 procent skal gennemføre en ungdomsuddannelse. Ikke desto mindre fortsættes det uddannelsespolitiske »tidstyreri«.⁴

Andetsteds skaber højskolerne en værdifuld tidslomme for de unge. Min forskning viser, at et højskoleophold kan give de unge en tiltrængt pause fra uddannelsesræsset.⁵ På højskole får de tid til at gøre sig en række værdifulde erfaringer: De får mulighed for at fordybe sig i et fag af interesse, de bliver en del af et forpligtende fællesskab, de møder engagerede undervisere, som vil dem, og som har tid til dem. Dermed sker der det forunderlige, at de unge bliver motiverede og afklarede i forhold til uddannelsesvalg. Ved at tage en pause fra det »ordinære« uddannelsessystem får de unge mulighed for at give sig selv et pusterum. Pausen er altså både produktiv og re-kreativ.

Tid er ikke kun penge, men levet liv og pauser og overgange er vigtige for og i det levede liv. Så lad os skabe flere tidslommer for de unge og bryde tidstyranniet.

REFERENCER

- 1) Frank, A. (2012) About Time. Oneworld Publications.
- 2) Pedersen, O.K. (2011) Konkurrencestaten. Hans Reitzels Forlag.
- 3) Bekendtgørelse af lov om vejledning om uddannelse og erhverv samt pligt til uddannelse, beskæftigelse m.v. LBK nr. 671 af 21/06/2010 Gældende
- 4) Ende, M. (1981) Momo. Sommer og Sørensen.
- 5) Cort, P. (2012) Tid – til fællesskab, fordybelse og dannelse. Højskolen som brobygger til ungdomsuddannelse. Aarhus Universitet. www.fhd.dk/media/448433/notat_7_-_juli_2012.pdf

KENDER DU GERDA?

GERDA ER NAVNET PÅ DEN FØRSTE ALUMNE, DER DIMITTEREDE FRA AU I 1935 – OG VI HAR VALGT AT KALDE VORES ALUMNENETVÆRK GERDA TIL ÆRE FOR HENDE.

Med over 15.000 medlemmer er alumnenetværket i dag et centralt mødested for alumner, studerende og medarbejdere fra AU.

Bliv medlem af AU's alumnenetværk og benyt dig af vores mange tilbud:

- » **Deltag gratis i forelæsninger på Folkeuniversitetet**
- » **Få tilbud om efter- og videreuddannelse**
Du får 25 % rabat på kurser og konferencer arrangeret af AU Executive
- » **Deltag i mentorprogrammer**
Du kan både finde en mentor og selv blive mentor for studerende og andre alumner
- » **Bliv bedre til at netværke**
Læs vores håndbog med gode råd
- » **Brug vores job- og projektbank**
Se jobtilbud eller rekrutter studerende, nyuddannede og alumner til din virksomhed
- » **Og meget andet...**

Læs mere om alle mulighederne og aktiver din profil på www.gerda.au.dk i dag, hvis du ikke allerede har gjort det!

To læger – to verdener

HUN HAR FRI KLOKKEN 16. HAN HAR ALDRIG RIGTIG FRI. HUN FÅR OFTE ET DYBFØLT »TAK« FRA SINE PATIENTER, HAN FÅR INTERNATIONAL ANERKENDELSE I FORSKNINGSVERDENEN. MØD LENE OG REIMAR THOMSEN, DER BEGGE HAR LÆST MEDICIN OG ARBEJDER SOM HENHOLDSVIS PRAKTISERENDE LÆGE OG FORSKER. OG ER GIFT MED HINANDEN.

ORD · IDA HAMMERICH NIELSON
BILLEDER · LISE BALSBY

Navn: Reimar Thomsen

Uddannelse: Cand.med. fra 1998

Stilling: Overlæge og lektor i klinisk epidemiologi ved Aarhus Universitet. Reimar Thomsen forsker i en lang række sygdomme, blandt andet diabetes, lungesygdomme og infektionssygdomme, og han bruger store databaser og registre til at undersøge sygdomsforløb, prognoser og dødelighed. Derudover arbejder han med kvalitetssikring i sundhedssektoren og hjælper for eksempel danske regioner med at forbedre behandlingen af kroniske sygdomme.

Bedste minde fra studietiden: »Da jeg mødte min kone! Men ellers vil jeg fremhæve alt det sociale omkring det at være studerende i Aarhus. Jeg mindes med stor glæde Umbilicis-fester og fredagsbarer, men også de mange hyggestunder i mit bofællesskab, hvor jeg boede med en række studerende fra andre fag.«

diabetikere. Og indimellem – når jeg begynder at have for høje tanker om mig selv – har Lene været på et kursus i en sygdom, hvor min forskning er reduceret til en fodnote i hendes kompendium. Jeg bliver mindet om, at man som forsker kun lægger nogle få mursten i et stort hus.«

Hvornår oplever I allermest, at I har forskellige job?

Lene: »Jeg har som regel fri, når jeg kommer hjem fra arbejde, og det nyder jeg virkelig. Reimar sidder ofte og arbejder til klokken to om natten. En gang imellem får han altså også at vide, at nu kan han godt lade computeren stå! Han bliver da også

bedre og bedre til at hive stikket ud.«

Reimar: »Der er jeg nok en typisk videnarbejder, der aldrig holder helt fri.«

Lene: »Men der findes også praktiserende læger, som sidder i deres praksis til klokken 19 og arbejder videre, når de kommer hjem. Det handler også lidt om, hvordan man organiserer arbejdet. I vores lægehus har vi organiseret os, så vi prøver at blive færdige med vores arbejde til klokken 16, så det ikke fylder det hele.«

Har I diskussioner om noget i relation til jeres faglighed?

Reimar: »Det er sjældent, vi er

fagligt uenige. I lægekonflikten er vi på en måde i hver vores lejr, for jeg arbejder for regionerne med at overvåge kvalitet på sygehuse og hos praktiserende læger.«

Lene: »Men jeg synes også, vi skal have kvalitetssikring. Jeg kan ikke have kolleger, der ikke gør deres arbejde ordentligt. Reimar er med til at finde ud af, hvad der kan gøres bedre, og det har jeg ikke noget problem med. Når man gør tingene ordentligt, er det ikke overvågning.«

Hvad er der mest prestigefuldt i at være – praktiserende læge eller forsker?

Lene: »Det er ikke specielt prestigefyldt at være praktiserende læge. ►

OG JOB- PROJEKT- BANK

AU JOB- OG PROJEKT BANK

Rekrutter blandt mere end 40.000 studerende og nyuddannede fra Aarhus Universitet.

Har din virksomhed brug for et vidensløft og nye øjne på projekter? AU Career skaber via AU Job- og Projektbank kontakt til mere end 40.000 studerende og nyuddannede, som søger studiejob, praktik, projekter og fuldtidsjob.

Torsdag d. 10. oktober afholder AU Career CompanyDATING, hvor din virksomhed har mulighed for at rekruttere studerende og nyuddannede. Kontakt os og hør mere om jeres muligheder på tlf: 8715 2503 eller via mail på karriere.bss@au.dk. Deltagelse er gratis.

Besøg jobbank.au.dk

I Frankrig smækker de med døren

FRANSKE LAURENT PONTY KOM TIL DANMARK PÅ UDVEKSLING OG FANDT EN SØD, LYSHÅRET PIGE, ET GODT JOB I ARLA OG EN VÆSENTLIGT ANDERLEDES ARBEJDSKULTUR.

ORD · THOMAS BENNEDEBÆK KRISTENSEN
BILLEDE · ANDERS TRÆRUP

En arbejdsplads, hvor chefen gerne tager imod råd fra sine ansatte. En ærlig arbejdskultur, hvor man ikke er bange for at sige sin mening. En forhandlingssituation præget af gensidig respekt imellem parterne. Igennem 17 år i forskellige stillinger for Arla Foods har franskfødte Laurent Ponty oplevet en række forskelle imellem dansk og fransk arbejdskultur.

»I Frankrig er der eksempelvis meget fokus på, hvordan du taler og ser ud. I Danmark bliver du bedømt lidt mere på essensen,« siger den 46-årige cand.merc.

Han fortæller en historie fra en conference, hvor en fransk og en dansk ekspert skulle holde oplæg.

»Franskmændene kommer i Louis Vuitton-jakkensæt og ligner en million. Som taget ud af en reklame. Danskeren kommer derimod ubarberet i jeans og T-shirt. Men de har begge to samme mål: at fremstå troværdigt.«

»Franskmændene mener, at han skal fremstå troværdigt ved først og fremmest at se pæn og nydelig ud. Danskeren mener, han fremstår troværdigt ved ikke at fremstå som en, der tror, han er noget. Altså, jantelovsagtig ydmyghed,« fortæller Laurent Ponty.

LAUDRUP OG SØDE PIGER

I 1991 gik han og kedede sig på handelshøjskolen i Marseille. Han ville gerne ud og se og opleve noget. Så da han en dag så muligheden for at tage et seks måneder langt udvekslingsophold på den tidligere Handelshøjskole i Aarhus, greb han chancen.

»Jeg vidste næsten ingenting om Danmark. Jeg vidste

en lille smule om fodboldlandsholdet og Laudrup. Og jeg vidste, at pigerne var ret søde,« fortæller den karismatiske franskmænd.

Og søde det var de – eller i hvert fald en af dem. For et forsøkt kollegieværelse førte til, at Laurent Ponty mødte kvinden i sit liv: Mette Villemoes Ponty.

»Min kone er den type, der vil redde verden – én person ad gangen. Så da hun så, at der var nogle stakkels udvekslingsstuderende, der havde brug for husly, gik hun op til studieadministrationen og sagde: »Jeg kan godt tage en af dem i en måned, men det må fandeme ikke være en franskmænd, for de kan ikke snakke engelsk.« Men så var der kun mig tilbage,« griner Laurent Ponty, der fik lov til at bo hos hende alligevel.

»Og nu sidder jeg så her og sælger mælk.«

RESPEKT FEM FOR DØRSMÆKKERI

Mere præcist er Laurent Ponty Arlas kategorichef for mælk i Danmark.

»Jeg skal sørge for, at danskerne drikker mere mælk eller giver en lille smule mere for den, sådan at landmændene får en højere pris. Så jeg står for strategi, innovation, markedsføring og branding,« fortæller han.

Han startede egentlig som eksportansvarlig til Arlas franske marked, men han kunne se, at hvis han skulle avancere, var en dansk uddannelse nødvendig. Sammen med konen tog han derfor en HD i afsætning ved Handelshøjskolen, og siden har han bestridt en række forskellige stillinger for mejerigiganten. Med sit franske

”

Laurent Ponty

Du kan godt sidde i et møde, hvor der er en, der siger ligeud, at det, du præsenterer, er noget vrøvl. Det har jeg haft det svært med, fordi jeg tager det personligt, og det skal jeg ikke.

ophav har det til tider været en udfordring, især på grund af den flade struktur i danske virksomheder.

»Jeg har en meget stor respekt for hierarki og føler altid en vis nervøsitet, når jeg skal bevæge mig på højere niveauer i hierarkiet. Det er meget udansk.«

En anden forskel på dansk og fransk arbejdskultur er, at parterne i en forhandlingssituation har større respekt for hinanden i Danmark, fortæller Laurent Ponty. Han har for eksempel oplevet franske indkøbere, der bevidst kommer et par timer for sent til møder for at demonstrere, hvem der har magten.

»I Carrefour (fransk detailkæde, red.) bliver indkøberne trænet i at smække med døren. Det er en del af forhandlingsstrategien,« siger han.

DET BEDSTE LAND I VERDEN

Laurent Ponty har boet i udlandet i flere omgange i forbindelse med sit arbejde for Arla, blandt andet i England og Dubai. Ifølge franskmænd selv betyder pas ikke noget for ham – han kan leve hvor som helst. Alligevel spår han, at han bliver gammel i Danmark, hvor han flyttede til i 1993 efter at have afsluttet sin uddannelse i Marseille.

»Nu bor jeg her og har kone, børn, stationcar, et gammelt hus og en stor kassekredit ligesom mange andre danskere. Og det er selvfølgelig, fordi jeg godt kan li' det her,« siger han.

Han synes, at Danmark har et meget velorganiseret system, hvor busserne kommer til tiden, uddannelse er gratis, og børnechecken dumper ind ad brevspræk-

ken, uden at man behøver at stå i kø for det. Ifølge den berejste franskmænd glemmer danskerne bare selv at værdsætte det en gang imellem.

»Når man brokker sig over, at InterCity er forsinket 10 minutter, så synes jeg, at man lidt mister perspektiv. For nogle steder i verden kan toget godt være forsinket fem timer eller to dage, og det er sådan, det er. Danmark er et lille land med små problemer. Og når solen skinner, er Danmark det bedste land i verden.«

Det gør den bare ikke ret tit!

»Nej, det er udfordringen, ikke? Det er ligesom i golf. En gang imellem slår du et fantastisk slag ligesom Tiger Woods, og det er det, der holder dig kørende resten af året. Det er det samme med vejret i Danmark. Om sommeren, når solen skinner, og der er 22 grader, så bliver det ikke bedre, for så går alt op i en højere enhed. Det er nok derfor, jeg er i Danmark.« ❧

Læs flere portrætter af internationale alumnier i Danmark på www.gerda.au.dk

Internationale alumnier i Danmark

Over 1.500 alumnier – mere end hver 10. medlem af AU's alumnienetværk – har en anden nationalitet end dansk, og over 600 af dem har i dag adresse i Danmark. Mød nogle af AU's internationale alumnier i AUGustus.

Skyg en anden alumne på job

ER DU SELV ALUMNE – OG MÅSKE NYUDDANNET OG LEDIG? SÅ KAN DU FØLGE EN ANDEN TIDLIGERE STUDERENDE EN HEL DAG FOR AT FÅ EN SMAGSPRØVE PÅ, HVILKE ARBEJDSOPGAVER DERES JOBBETEGNELSE DÆKKER OVER. DET ER OPSKRIFTEN PÅ JOB SHADOW FOR ALUMNER – ET NYT INITIATIV HOS AU ALUMNI.

ORD · SANNE BJERRE-HYLDGAARD
BILLEDE · LISE BALSBY

Dagen starter klokken 8.15 på kontoret i afdelingen AU Alumni på Aarhus Universitet for Heidi Kjersgaard Frederiksen en onsdag i foråret 2013.

Hun skal nemlig skygge en anden alumne, Jacob Jensen, der er teamleder hos AU Alumni. Han er uddannet cand.ling.merc. i 2005 og arbejder til daglig med at skabe netværk på kryds og tværs for de mange tidligere studerende fra Aarhus Universitet.

»Jeg var til et netværksarrangement, som AU Alumni havde arrangeret, og her fik jeg øjnene op for muligheden og mødte Jacob. Job Shadow er en fantastisk mulighed for at følge en anden alumne på job, især hvis man går og overvejer en ny branche eller karrierevej. Jeg får jo en masse gode kontakter,« siger Heidi Kjersgaard Frederiksen, der er

uddannet cand.merc. i økonomistyring fra Handelshøjskolen i 2006.

Heidi Kjersgaard Frederiksen er i foråret 2013 ledig efter nogle år i administration og overvejer, om hun skal fortsætte ad samme karrierespor, som hun tidligere har gjort, eller om hun skal prøve kræfter med noget nyt. Muligheden for at skygge Jacob Jensen en hel dag giver nye perspektiver.

»Heidi spurgte mig til netværksarrangementet, om hun måtte følge mig. Det er ikke nødvendigvis oplagt, at det lige er mig, men jeg tænkte: »Hvorfor ikke?« På den måde kan jeg jo finde ud af, hvad det egentlig er, vi beder vores alumner om at gøre,« siger teamleder hos AU Alumni Jacob Jensen.

SUNDT AT SE SIT JOB UDEFRA

Da AUGustus møder de to alumner

lige efter frokost, har dagen allerede været begivenhedsrig.

»Det kræver lidt forberedelse at have Heidi med – jeg har for eksempel planlagt en dag med møder i stedet for en dag på kontoret. Det er jo ikke så interessant for hende at se mig sidde og arbejde ved computeren hele dagen, selvom det er vigtigt at fortælle, at det er en stor del af mit job,« siger Jacob Jensen.

Gennem Karrierecenteret på School of Business and Social Sciences har nuværende studerende gennem flere år haft muligheden for at følge en alumne for at få en fornemmelse af, hvad det vil sige at arbejde på den anden side af specialet. Nu er muligheden altså også kommet til alumnerne.

»Det er selvfølgelig en oplagt mulighed for en nyuddannet alumne, der gerne vil i job, at få et indblik i

Heidi Kjersgaard Frederiksen skyggede Jacob Jensen en hel dag på jobbet som teamleder hos AU Alumni.

hverdagen i en bestemt virksomhed eller organisation og blive klogere på, hvilke konkrete arbejdsopgaver der kan vente i et kommende job. Men det er altså også en fordel for den alumne, der er i job. Det er rigtig sundt at se sit eget job udefra en gang imellem og evaluere, hvad man laver. Og måske se en ny kollega an, før man ansætter – selvom formålet med Job Shadow ikke er jobformidling,« siger Jacob Jensen.

GREBET AF STEMNINGEN

På dagens andet møde kunne Heidi Kjersgaard Frederiksen ikke lade være med at give sit input. Jacob Jensen skulle nemlig til et samarbejds møde med Folkeuniversitetet for at produktudvikle, og her var Heidi en del af målgruppen som en tidligere studerende.

»Jeg blev vist lidt grebet af stemningen og fik lyst til at komme med mine input og idéer. Det var bare så spændende,« siger Heidi Kjersgaard Frederiksen. For Jacob Jensen var det også lærerigt at have Heidi Kjersgaard Frederiksen med.

»Det giver en ekstra dimension at få lidt sparring undervejs.«

De to alumner skal haste videre til næste møde, der er et netværksmøde for andre, der har taget samme interne uddannelse som Jacob Jensen.

For Heidi Kjersgaard Frederiksen er der ingen tvivl om, at dagen har givet pote.

»Nu ved jeg mere om, hvad jobbet indebærer. Det er virkelig spændende at arbejde med udvikling, og netværkstanken er rigtig motiverende i et job.« ■

JOB SHADOW FOR NYUDDANNEDE

Job Shadow er et tilbud til alle nyuddannede kandidater fra AU, som er dimetteret i løbet af de seneste to år og stadig er på jagt efter første job, om at »skygge« en alumne i job på en arbejdsdag.

Idéen er simpel: Alumner i job kan melde sig som vært og tilbyde at lade en nyuddannet »skygge« sig en arbejdsdag i sin virksomhed, så den nyuddannede kan få indblik i, hvad arbejdsopgaverne i et bestemt job går ud på og kræver – og samtidig også kan lære alumnens virksomhed bedre at kende.

Læs mere, og meld dig som Job Shadow-vært, eller find en Job Shadow-vært på www.gerda.au.dk/jobshadow

Aarhus Universitet: Her begyndte det hele

••

AU retrospektivt

• Aarhus Universitet 85 år •

••

Af Palle Lykke
AU Universitetshistorie

1. Aarhus Tekniske Skole

En kommission havde i 1925 peget på Aarhus som ny universitetsby, men staten havde ikke råd til projektet. Derfor tog man i Aarhus selv fat. Allerede i 1921 havde man dannet »Universitets-Samvirket, Aarhus«, der i 1928 opnåede tilladelse til afholdelse af prøve i propædeutisk filosofi (»filosofikum«) og til i første omgang at give førsteårsundervisning i fagene dansk, tysk, engelsk og fransk. Kommunen betalte lærernes løn de første år og stillede lokaler til rådighed i Aarhus Tekniske Skole i Nørre Allé for et

symbolsk beløb, og i øvrigt klarede man sig med midler indsamlet af Universitets-Samvirket. Da man ikke måtte anvende ordet universitet, blev navnet »Universitetsundervisningen i Jylland«. I september 1928 havde 64 studenter tilmeldt sig, og undervisningen foregik i Aarhus Tekniske Skole. Her sad studenterne på ubekvemme taburetter uden rygstød frem til efteråret 1933, hvor den første gule universitetsbygning blev taget i brug sammen med navnet Aarhus Universitet.

Kilder

Betænkning afgiven af Udvalget om Oprettelse af et Universitet i Jylland (1925); E. Hemmer Hansen: »De første studerende«, G. Albeck (red.): *Student i Århus: Femten erindringsbilleder* (1979), s. 22; P. Lykke: *By og universitet. Universitets-Samvirket, Aarhus 1921-1996* (1996); P. Lykke: »Marselisborg Studentergaard«, H. Vedel-Smith (red.): *Århus-årbog 1992* (1992), s. 92-99; N. Søgaard: »Stunderforeningen i Aarhus«, *Minerva* 17 (1929); diverse udklip fra dagblade m.v.

2. Marselisborg Studentergaard

»Nu har vi fået starten til universitetet, det er den bygning, vi mangler,« udbrød formanden for Universitets-Samvirket, da han i 1928 tog et større hus på Marselis Tværvej i øjesyn, og han fortsatte: »Her kan studenterne bo, og herfra kan de få deres uddannelse,« I 1925-betænkningen var det en kongstanke, at det skulle være et kollegieuniversitet, og derfor opkøbte Universitets-Samvirket en tidligere øjenklinik og indrettede den til 27 mandlige, udenbys studenter. »Man skal ikke bringe de unge i for store fristelser,« udtalte formanden, da han blev spurgt, hvorfor kollegiet var forbeholdt mænd. Bygningen rummede i øvrigt en stor lejlighed til eforen og værelser til portneren og økonomaen samt de fire stue- og køkkenpiger – på trods af faren for »fristelser«. Om værelserne skrev et dagblad: »Alle værelserne er hyggelige og lyse [...] her er hall og forsamlingsstuer, centralvarme, elektrisk lys m.m.« I 1941 blev huset omdannet til kvindekollegium og efter krigen solgt til Forsvaret.

3. Koncertpalæet

Allerede i juni 1928 etablerede ældre akademikere i byen »Studenterforeningen i Aarhus«, så den kunne stå klar, når studenterne kom til byen i september. Foreningen fik lokaler i Koncertpalæet (Musikkonservatoriet) i Kannikegade og »er nu blevet midtpunktet i studenternes liv her i Aarhus,« som der stod i Minerva året efter. I bygningen rådede foreningen over et studieværelse og en avisstue, hvor dagens jyske og fynske aviser var lagt frem fra morgenstunden, mens man måtte vente på de københavnske til hen på eftermiddagen. Desuden var der et spilleværelse, hvor man kunne tage et parti skak eller dyrke kortspil. Studenterforeningens foredrags- og diskussionsaftener (i 1928/29 blandt andet om »Moral og kammeratægteskab« og »Spiritismens væsen«) fandt sted i den store sal, og det samme gjaldt årets mange fester. Blandt de større var i det første år rusfesten, julegildet og en Bierabend. Studenterforeningen opsagde kontrakten med Koncertpalæet i 1937.

4. Statsbiblioteket

Statsbiblioteket udgjorde et af de afgørende argumenter for, at Aarhus ansås for bedre egnet end Viborg, Kolding og Sønderborg til at blive universitetsby, og her tilbragte de studerende da også allerede fra efteråret 1928 adskillige timer i løbet af en uge. Det fortælles, at læsesalen var spærret med en kæde indtil klokken 11, men at studerende godt måtte smutte under kæden to timer før andre. I læsesalen havde hver enkelt sin faste plads ved et af de lange borde, og så sad man – som forfatteren Eva Hemmer Hansen har fortalt – og »noterede, gik hen og konfererede med kilotunge ordbøger og håndbøger, rodede i kartoteksskuffer, drev bibliotekarerne, der før havde ført en fredet tussmørketilværelse, til vanvid ved at forlange det og det, og blev hvæst ad af læse-salens gamle stampublikum, hvis man hviskede med hinanden.« Statsbiblioteket flyttede til nye bygninger ved universitetet i 1963.

På Folkeuniversitetet åbner forskere døren til forskningens verden. Én af de forskere, du kan møde på Folkeuniversitetet, er professor i psykologi Lene Vase fra Aarhus Universitet, som forsker i katastrofetænkning og placeboeffekt.

KIG FORSKERNE OVER SKULDEREN, OG KOM MED BAG FORSKNINGENS LUKKEDE DØRE

Professor i psykologi ved Aarhus Universitet Lene Vase er dette efterår på forsiden af mere end 100.000 eksemplarer af Folkeuniversitetets programmer. Vi har spurgt Lene, hvad hun synes, fotoet kan sige om hendes forskningsområde.

»Fotoet tager udgangspunkt i min forskning om katastrofetænkning, som blandt andet handler om angsten for, at ens smerte bliver værre. Som de mange låse på døren illustrerer, kan man føle sig ekstremt fanget i sin katastrofetænkning. Og det, der så er vores opgave som forskere, er at finde frem til de mekanismer, der skal til for at dirke tankerne og følelserne op, så folk kan komme ud af den fastlåste situation og opdage, at der er lys på den anden side.

Ud over katastrofetænkning forsker jeg også i placeboeffekter.

Og selvom det kan lyde som to vidt forskellige forskningsområder, tænker jeg faktisk tit på det som to sider af samme sag. Mens de negative tanker i katastrofetænkningen kan forværre ens tilstand, er essensen i placeboeffekter, at positive oplevelser af behandlingsforløb kan bidrage til et ekstra udbytte. Patienters oplevelse af en konkret behandling kan enten være en medspiller, som øger behandlingseffekten, eller en modspiller, der forhindrer behandlingen i at virke optimalt.

Forskning bidrager med interessant viden til os alle. Et større indblik i forskning i katastrofetænkning og placeboeffekt vil muliggøre, at vi både som samfund og enkeltpersoner kan blive bedre til at tilrettelægge behandlingsforløb, så patienter får det størst mulige udbytte.«

DU KAN MØDE LENE VASE

TIL FORELÆSNINGSRÆKKEN »TANKERNES KRAFT« MED START 2/9 I AARHUS
ELLER TIL VIDENBRUNCH 26/11 I AARHUS.

KOM BAG LUKKEDE DØRE OG MED UD I FELTEN MED FOLKEUNIVERSITETET

I EFTERÅRET KAN DU BLANDT ANDET FÅ VIDEN OM:

- Stjernehimlen på Ole Rømer-Observatoriet i Aarhus
- Feministisk filosofi på Kvindemuseet i Aarhus
- Aarhusgadenavne på Stadsarkivet i Aarhus
- Kunst på Carl-Henning Pedersen og Else Alfelts Museum i Herning
- Byplanlægning på cykel i København
- Kunst på museumstur på blandt andet Statens Museum for Kunst i København
- Vikinger på Nationalmuseet i København
- Kierkegaards Tyskland på de nordiske ambassader i Berlin
- Og meget, meget andet

GÅ PÅ OPDAGELSE I EFTERÅRETS PROGRAM
FUAU.DK

TILMELD DIG FOLKEUNIVERSITETETS NYHEDSBREV PÅ FUAU.DK

Her kan du få viden om nye arrangementer og forelæsningsrækker og meget mere.

VIDSTE DU DET?

Hvert år præsenterer Folkeuniversitetet i Aarhus, Emdrup og Herning 900 forelæsningsrækker med 1.000 forskellige eksperter. I 2012 bød Folkeuniversitetet mere end 60.000 deltagere velkommen.

FUP OG FAKTA OM DIN SUNDHED

Sundhed er øverst på ønskesedlen, hos enkeltpersoner såvel som samfundet. Men hvad stiller man op med de mange – ofte modstridende – budskaber om sundhed? Hør forskernes bud på, hvad der er skidt og kanel.

STARTER
30/10 I AARHUS
15/1 2014 I HERNING

DET GODE ARBEJDSLIV

Mandag morgen. Vækkeuret ringer, og endnu en arbejdsuge venter forude. Vi bruger en stor del af vores vågne timer på vores job, og vi stiller høje krav til, at vores arbejde er udviklende, sjovt og berigende.

STARTER
23/10 I AARHUS
13/1 2014 I EMDRUP

KÆRLIGHED

Vi tror på den, længes efter den, drømmer om den og slås for den. Men hvad er kærlighed egentlig? Er den en følelse, en forpligtelse, et valg, en besættelse, et arbejde? Er kærlighed biologi, en religiøs gerning eller et middel mod ondskab?

STARTER
23/10 I EMDRUP
15/1 2014 I HERNING

STORE FILOSOFISKE SPØRGSMÅL

De største filosofiske problemer har voldt filosoferne hovedbrud gennem århundreder. Hvad er erkendelsens grundlag? Er virkeligheden materiel, eller findes der noget sjæleligt? Er mennesket frit? Er moralen absolut eller relativ?

STARTER
21/10 I EMDRUP
30/10 I HERNING

SE DE MANGE HUNDREDE FORSKELLIGE FORELÆSNINGSRÆKKER PÅ FUAU.DK

”

*Hver gang, jeg siger ja til noget,
betaler jeg først og fremmest med
min tid, ikke med mit arbejde.
På en måde er tid mere værd end
penge i dag.*